

EUROOPA KOHTU OTSUS

7. veebruar 1984*

[...]

Kohtuasjas 237/82,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Arrondissementrechtbank Den Haagi eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Jongeneel Kaas BV, Bodegraven, ja veel 14 hagejat,

ja

Madalmaade riik ja Stichting Centraal Orgaan Zuivelcontrole,

eelotsust nõukogu 27. juuni 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 804/68 (EÜT L 148, lk 13) ning EMÜ asutamislepingu artiklite 30 ja 34 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed T. Koopmans, K. Bahlmann ja Y. Galmot, kohtunikud A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco, O. Due ja U. Everling,

kohtujurist: G. F. Mancini,

kohtusekretär: P. Heim,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

---

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

Põhjendused

1. Oma 14. septembri 1982. aasta korraldusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 22. septembril 1982, saatis Arrondissementsrechtbank Den Haagi president EMÜ asutamislepingu artikli 177 kohaselt Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks neli küsimust piima- ja piimatoodete turu ühist korraldust käsitleva nõukogu 27. juuni 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 804/68 (EÜT L 148, lk 13) ning EMÜ asutamislepingu artiklite 30 ja 34 tõlgendamise kohta, et teha kindlaks, kas juustutootmist käsitlevad Madalmaade õigusaktid on nimetatud sätetega kooskõlas.

2. Kõnealused õigusaktid, mis jõustusid 1. juulil 1982, võeti vastu põllumajandustoodete kvaliteeti käsitleva 8. aprilli 1971. aasta seaduse (Landbouwkwaliteitswet, Staatsblad, lk 371) alusel, millega nähakse ette põllumajandus- ja kalatoodete kvaliteedieeskirjad. Nendeks õigusaktideks on põllumajandustoodete (juustutoodete) kvaliteeti käsitlev kuninga määrus (Landbouwkwaliteitsbesluit kaasprodukten, Staatsblad, lk 726) ja sama küsimust käsitlev ministri otsus (Landbouwkwaliteitsbeschikking kaasprodukten, Nederlandse Staatscourant nr 251).

3. Nimetatud õigusaktides sätestatakse Madalmaades toota lubatud juustuliikide ammendav loend, millesse kuuluvad peamiselt traditsioonilised Hollandi juustud nagu Gouda ja Edam, aga ka Cheddar ja Feta. Iga juustuliigi suhtes on ette nähtud täpsed tingimused ning neile tingimustele mittevastava juustu tootmine on keelatud.

4. Kvaliteedieeskirjade täitmise järelevalvet teostab eraõiguslik juriidiline isik Stichting Centraal Orgaan Zuivelcontrole (piimatoodete järelevalve peamet, edaspidi „COZ”), mille liikmeks peavad astuma kõik tööstusliku juustutootmisega tegelevad ettevõtjad. COZ kogub oma liikmetelt tasusid järelevalve ja kontrolli kulude katteks. Kõik juustud tuleb märgistada COZ-i kehtestatud eeskirjade kohaselt ning lisaks kontrollitakse juuste proovide võtmise teel.

5. Põhikohtuasja hagejateks olevad juustu hulгимүүjad vaidlustasid kõnealused eeskirjad, väites, et need rikuvad mitmeti piima- ja piimatoodete turu ühist korraldust käsitlevat nõukogu määrust (EMÜ) nr 804/68 ning EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 34, mis käsitlevad impordi- ja ekspordipiirangutega samaväärse toimega meetmeid. Hagejad esitasid esialgse õiguskaitse taotluse Arrondissementsrechtbanki presidendile, kes saatis Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse nimetatud sätete tõlgendamise kohta. Eelotsusetaotlus sisaldab järgmisi küsimusi:

a) Kas määrust (EMÜ) nr 804/68 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik, näiteks Madalmaad, ei tohi juustu ja juustutoodete müügi edendamiseks võtta nende toodete kvaliteedi osas vastu selliseid ühepoolseid eeskirju, nagu sätestatakse käesoleva korralduse 1. osas loetletud õigusaktides?

b) Kui küsimuse a vastus on eitav, siis kas EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 34 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik, näiteks Madalmaad, ei tohi juustu ja juustutoodete müügi

edendamiseks võtta nende toodete kvaliteedi osas vastu selliseid ühepoolseid eeskirju, nagu sätestatakse käesoleva korralduse 1. osas loetletud õigusaktides?

c) Kui ka küsimuse b vastus on eitav, siis kas küsimuses a nimetatud määrust ja küsimuses b viidatud artikleid tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik, näiteks Madalmaad, ei tohi vastu võtta eeskirju, millega lubatakse tööstuslikult juustutooteid toota üksnes kontrolliasutusega liitunud isikutel, nagu on sätestatud määruse Landbouwkwaliteitsbesluit kaasprodukten artiklis 12?

d) Kas hagejate viidatud üldpõhimõtetel, eelkõige proportsionaalsuse põhimõttel, on käesoleva juhtumi puhul vahetu õigusmõju?

6. Sissejuhatuseks tuleb märkida, et kuigi Euroopa Kohus ei ole asutamislepingu artikli 177 kohaselt pädev otsustama siseriikliku õiguse sätete asutamislepingule vastavuse üle, on tal siiski õigus anda siseriiklikule kohtule kogu vajalik teave ühenduse õiguse tõlgendamise kohta, et viimane saaks kõnealuse vastavuse üle otsustada.

7. Lisaks tuleb algatuseks rõhutada, et Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest ja suulise menetluse käigus antud selgitustest nähtub, et eespool nimetatud Madalmaade õigusaktide sätted on suunatud üksnes juustutootjatele, mistõttu need ei mõjuta juustu impordi Madalmaadesse, ning neid kohaldatakse vahet tegemata kogu Madalmaade juustutoodangule sihtturust olenemata.

Esimene küsimus, mis käsitleb määrust (EMÜ) nr 804/68

8. Selle küsimusega soovitakse esiteks teada saada, kas liikmesriikidel on pärast juustuturu ühist korraldust käsitleva määruse vastuvõtmist endiselt õigus sekkuda juustuturu toimimisse ning eelkõige vastu võtta meetmeid, millel on ühise korraldusega sarnased eesmärgid, eriti müügiedenduse vallas. Teiseks – eeldades, et liikmesriikidel on säilinud õigus selliseid meetmeid vastu võtta –, soovitakse esimese küsimusega teada saada, kas sellised õigusaktid, nagu antud juhul kõne all, häirivad ühise turukorralduse eesmärkide saavutamist.

9. Sellele küsimusele vastamiseks on vaja uurida määrusega (EMÜ) nr 804/68 ette nähtud juustuturu ühise korralduse toimimist. Ühine turukorraldus ei hõlma praegusel etapil eeskirju juustude määratlemise ja kvaliteedi kohta. Ka ei nähta sellega juustu jaoks ette sekkumissüsteemi, välja arvatud Grana-Padano ja Parmigiano-Reggiano juustude osas. Provolone ja pika valmimisajaga juustu suhtes kohaldatakse siiski teatavaid turutoetusmeetmeid, täpsemalt eraladustusabi. Mitteliikmesriikidega kauplemisel võetakse imporditollimaksu ja antakse eksporditoetusi. Selliselt sisse seatud turukorraldus erineb teiste turgude korraldusest, mille eesmärgiks on toetada turge teatava hinnataseme säilitamise kaudu, tehes selleks sekkumisoste, või kaudselt kvaliteedi miinimumnõuete kehtestamise kaudu.

10. Liikmesriikide pädevusega seoses väitsid põhikohtuasja hagejad, et liikmesriigid ei tohi, eelkõige müügiedenduse osas, vastu võtta meetmeid, mille eesmärgid on samad kui ühisel

turukorraldusel. Komisjon asus omakorda seisukohale, et lubatud juustude loendiga riivatakse ühenduse ainuõigust kehtestada vaba turulepääsu käsitlevaid eeskirju. Ettenähtud tunnustele mittevastava juustu tootmise ja müügi keelamine võrdub komisjoni arvates tootmispiiranguga, millel on sekkumismeetmega samaväärne toime ning mis seetõttu kuulub ühenduse pädevusse.

11. Põhikohtuasja hagejad ja komisjon leiavad ka, et sellised meetmed nagu põhikohtuasjas kõne all, takistavad ühise turukorralduse nõuetekohast toimimist. Esiteks on lubatud juustude loendist tulenev piirang vastuolus kõikidele tootjatele juurdepääsetava avatud turu põhimõttega. Teiseks leiab komisjon, et see piirang on vastuolus ühenduse poliitikaga, mille eesmärk on juustunõudlust maksimaalselt suurendada ning laiendada pakutavate toodete valikut. Lisaks takistatakse nende piirangutega ühenduse sekkumismeetmete, ladustamistoetuste ja eksporditoetuste toimimist Madalmaades.

12. Selline argument ei ole vastuvõetav. Euroopa Kohtu järjepidevast praktikast nähtub selgelt, et kui ühendus on asutamislepingu artikli 40 kohaselt vastu võtnud mõne sektori ühist turukorraldust käsitlevad sätted, peavad liikmesriigid hoiduma mis tahes meetmetest, mis võiksid seda kahjustada või sellest erandeid teha (22. juuni 1979. aasta otsus kohtuasjas 177/78: Pigs and Bacon Commission v McCarren: EKL 1979, 2161).

13. Asjaolu, et nimetatud sätted ei käsitle juustu määratlemist või kvaliteeti, ei tähenda, et ühendus oleks teadlikult ja vajadusest otsustanud kohustada liikmesriike järgima antud sektoris absoluutse tootmisvabaduse põhimõtet. Euroopa Kohus leiab, et kui ühenduse õiguses puuduvad sätted juustutoodete kvaliteedi kohta, siis on liikmesriikidel jätkuvalt õigus kehtestada oma territooriumil asuvatele juustutootjatele sellealaseid eeskirju. See õigus ei hõlma üksnes tarbijakaitse ja rahva tervise seisukohalt vajalikuks peetavaid eeskirju, vaid ka eeskirju, mida liikmesriik võib soovida kehtestada kodumaise toodangu kvaliteedi parandamiseks. Kõnealused eeskirjad ei tohi aga diskrimineerida importtooteid ega takistada teistest liikmesriikidest toodete importimist. Lõpetuseks tuleb märkida, et siseriiklikud kvaliteedieeskirjad võimaldavad kuni ühenduse eeskirjade vastuvõtmiseni saavutada EMÜ asutamislepingu artikliga 39 ja ühise turukorraldusega ette nähtud eesmärke ning muuta ühenduse poolt juba vastu võetud meetmeid konkreetsemaks.

14. Tagasi tuleb lükata ka komisjoni väide, et siseriiklike õigusaktide ammendavas loendis nimetamata juustude tootmise keeld välistaks asjaomaste ühenduse normidega ette nähtud sekkumisvahendite kasutamise ning takistaks seega asjaomaste õigusaktide toimimist. Sekkumissüsteemi eesmärk on taastada pakkumise ja nõudluse tasakaal ning siseriiklikud õigusaktid, mille pikaajaline eesmärk on suurendada nõudlust läbi kodumaise juustutoodangu atraktiivsuse suurendamise tarbija jaoks, taotleavad põhimõtteliselt sama eesmärki. Pidades silmas, et ühenduse turutoetusmeetmed on juustusektoris väga piiratud, ei ole nende meetmetega vastuolus siseriiklike kvaliteedialaste meetmete vastuvõtmine, millega keelatakse sellist liiki ja sellise kvaliteediga juustude tootmine, mida ei ole siseriiklikes õigusaktides sätestatud.

15. Vastuvõetav ei ole ka komisjoni väide selle kohta, et ettenähtud kvaliteedistandarditele mittevastava juustu tootmist keelavad siseriiklikud õigusaktid häirivad ühenduse poliitikat, millega püütakse nõudlust suurendada erinevates liikmesriikides pakutava juustusortimendi laiendamise teel. Määrusega (EMÜ) nr 804/68 kehtestatud süsteemist ega selle määruse sätetest ei tulene, et ühise turukorralduse raames ja selle eesmärkide saavutamiseks tuleks tingimata eelistada piimatoodete nõudluse suurendamist pakutavate toodete sortimendi laiendamise kaudu, mitte aga piiratud arvu toodete kvaliteedi parandamist, mis on kõnealuste siseriiklike õigusaktide aluseks.

16. Kõikidest eeltoodud kaalutlustest lähtuvalt tuleb seega esimesele küsimusele vastata, et määrust (EMÜ) nr 804/68 tuleb tõlgendada selliselt, et ühenduse eeskirjade puudumisel võib liikmesriik juustu ja juustutoodete müügi edendamiseks ühepoolselt vastu võtta tema territooriumil toodetavate juustude kvaliteedieeskirju ning keelata ammendavas loendis nimetatud juustude tootmist.

Teine küsimus, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 34

a) Kvaliteedi parandamiseks ette nähtud meetmed

17. Teise küsimusega soovitakse sisuliselt teada saada, kas EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 34 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik võib juustu ja juustutoodete müügi edendamiseks ühepoolselt vastu võtta eeskirju kodumaise toodangu kvaliteedi parandamiseks ning eeskirju templite, märgistuse ja kontrollidokumentide kohustusliku kasutamise kohta.

18. Põhikohtuasja hagejad ja komisjon väidavad, et siseriiklik meede, mille eesmärk on parandada kodumaise toodangu kvaliteeti ja seeläbi suurendada nende toodete müüki, võib seada importtooted ebasoodsasse seisusse ning on seepärast koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meede.

19. Tuleb meeles pidada, et oma 24. novembri 1982. aasta otsuses kohtuasjas 249/81: komisjon v Iirimaa EKL 1982, lk 4005 leidis Euroopa Kohus, et kodumaiste toodete müügi ja ostmise edendamisele suunatud reklaamikampania võib teatavatel juhtudel kuuluda asutamislepingu artiklis 30 sätestatud keelu alla, kui seda toetavad riigi võimuorganid. Euroopa Kohus on ka otsustanud, et liikmesriigi valitsuse poolt loodud organ, mida rahastatakse tootjatelt võetavatest tasudest, ei tohi korraldada reklaami, mille eesmärk on kutsuda üles mitte ostma teistest liikmesriikidest pärinevaid tooteid või halvendada nende toodete mainet tarbijate seas. Ka ei tohi selline organ soovitada tarbijatel osta kodumaiseid tooteid üksnes seetõttu, et need on kodumaist päritolu (13. detsembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 222/82: Apple and Pear Development Council, EKL 1983, lk 4083).

20. Teiselt poolt ei takista artikkel 30 vastu võtmast selliseid siseriiklikke eeskirju, mis ei mõjuta importtooteid ning mille eesmärk on parandada kodumaise toodete kvaliteeti, et muuta need tarbijatele atraktiivsemaks. Selline meede on kooskõlas asutamislepinguga ette nähtud vaba ja ausa konkurentsi põhimõttega.

21. Põhikohtuasja hagejad ja komisjon leiavad ka, et kõnealuste siseriiklike õigusaktide mõningad aspektid halvendavad ekspordivõimalusi ning on seepärast vastuolus asutamislepingu artikliga 34. Nad leiavad, et kuna Madalmaades ei ole võimalik toota uusi juustuliike, siis ei ole võimalik neid juuste ka eksportida. Nende juustude osas, mida lubatakse toota ka edaspidi, mõjutavad uued sätted aga Madalmaade juustu hinda ning seega ka selle konkurentsivõimet välisturgudel.

22. Antud väitega seoses märgib Euroopa Kohus, nagu ta on juba korduvalt sedastanud (eelkõige 1. aprilli 1982. aasta otsuses liidetud kohtuasjades 141–143/81: Holdijk, EKL 1982, lk 1299), et artikkel 34 hõlmab siseriiklikke meetmeid, mille konkreetne eesmärk või tagajärg on ekspordi piiramine ning sellest tulenev liikmesriigi siseriikliku kaubanduse ja ekspordikaubanduse erinev kohtlemine, mis annab eelkõige eelise kõnealuse riigi kodumaisele toodangule või riigisisesele turule. Sellise juhtumiga ei ole aga tegemist, kui konkreetsete sätetega kehtestatakse juustutoodangu kvaliteedi miinimumnõuded, ilma et tehtaks vahet, kas juust on ette nähtud kodumaisele turule või ekspordiks.

23. Lisaks tuleb rõhutada, et artikliga 34 ei vabastata tootjaid selliste eeskirjade kohaldamisest, mis võivad tootmistingimusi muutes mõjutada kodumaise toodangu mahtu või hinda. Liikmesriigil on õigus teostada müügiendusele suunatud kvaliteedipõhist poliitikat isegi juhul, kui selline poliitika ohustab tema tootjaid hinnakonkurentsiga teiste liikmesriikide tootjate poolt, kellele samu kvaliteedistandardeid ei kohaldata.

b) Templite, märgistuse ja kontrollidokumentide kasutamise kohustus

24. Komisjon leiab, et templite, märgistuse ja kontrollidokumentide kasutamise kohustus võib muuta teistesse liikmesriikidesse ekspordimise keerukamaks või isegi võimatuks. Madalmaade valitsus väidab aga, et juustutoodete ekspordimiseks ei ole mingeid erilisi kontrole ette nähtud ning mingeid kontrollidokumente ei nõuta. Kontrolli käigus võetakse toodetest proove ning nende tulemused kantakse sertifikaadile.

25. Sellega seoses tuleb märkida, et asutamislepingu artikkel 34 ei takista vastu võtmast siseriiklikku normi, millega nõutakse tootjatelt juustu varustamist siseriiklikele kvaliteedistandarditele vastavust tõendava kontrolltempliga, juhul kui seda nõuet kohaldatakse vahet tegemata nii asjaomases liikmesriigis turustatavale toodangule kui ka ekspordiks ette nähtud toodangule.

26. Samuti ei takista artikkel 34 vastu võtmast siseriiklikku sätet, millega nähakse kõikide kodumaiseks tarbimiseks või ekspordiks mõeldud juustutoodete osas ette proovide võtmine kontrolliasutuse poolt, kes annab seejärel välja dokumendi kontrolli tulemuste kohta.

27. Artikliga 34 on aga vastuolus see, kui kontrollidokumente nõutakse üksnes ühenduse riikidesse ekspordimiseks ette nähtud kodumaise toodangu puhul (3. veebruari 1977. aasta otsus kohtuasjas 53/76: Bouhelier, EKL 1977, lk 197).

28. Teisele küsimusele tuleb seega vastata, et EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 34 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik võib juustu ja juustutoodete müügi edendamiseks ühepoolselt vastu võtta eeskirju kodumaise toodangu kvaliteedi parandamiseks, et muuta see tarbijatele atraktiivsemaks, ning eeskirju templete, märkide või kontrollidokumentide kohustusliku kasutamise kohta, kui ei kahjustata imporditavaid tooteid ning ei tehta vahet selle järgi, kas juust on ette nähtud kodumaisele turule või ekspordiks.

Kolmas küsimus, mis käsitleb kohustuslikku liitumist

29. Kolmanda küsimusega soovitakse sisuliselt teada saada, kas määrust (EMÜ) nr 804/68 tuleb tõlgendada selliselt, et see keelab liikmesriigil nõudmast juustutootjatelt kontrolliasutuse liikmeks astumist.

30. Põhikohtuasja hagejad viitavad Euroopa Kohtu 20. veebruari 1980. aasta otsusele kohtuasjas 94/79: *Vriend*, EKL 1980, lk 327, milles Euroopa Kohus leidis, et kui taimepaljundusvahendite müümise, edasimüümise, importimise, eksportimise või ekspordiks pakkumise õiguse saamiseks nõutakse liitumist ametivõimude poolt heaks kiidetud organiga, siis on see vastuolus vaba turu põhimõttega, mis on kõnealuse sektori ühise turukorralduse aluseks. Käesoleva juhtumi puhul on asjaomased õigusaktid hageja arvates sarnased kohtuasjas *Vriend* arvesse võetud õigusaktidega, mistõttu tootja liitumiskohustus tuleb lugeda ühenduse õigusega vastuolus olevaks.

31. Madalmaade valitsus leiab, et tuleb vahet teha turustusetapil kehtival liitumiskohustusel ja tootmisetapil kehtival liitumiskohustusel. Madalmaade seadusandjad võtsid selles osas arvesse Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas *Vriend* ja piirasid asjaomaseid eeskirju üksnes tootjatele. Kvaliteedistandardite nõuetekohase täitmise tagamine on tingimata vajalik ning seda eesmärki silmas pidades otsustasid Madalmaad kehtestada kohustuse liituda eraõigusliku juriidilise isikuga.

32. Komisjon märgib, et kõnealune liitumiskohustus laieneb ka kaupmeestele, kuivõrd viimane tootmisetapp, täpsemalt küpsemine, toimub sageli nende ruumides, kuna tootjatel pole piisavalt ladustamisvõimalusi. Komisjon leiab, et siseriikliku kohtu ülesandeks on kohtuasjas *Vriend* tehtud otsuse põhjal otsustada, kas tootjate liitumiskohustus muudab juustu müümise, edasimüümise, importimise või eksportimise võimatuks.

33. See, kas liikmesriigi poolt heakskiidetud kontrolliasutusega liitumise kohustus on ühenduse õigusega kooskõlas, oleneb esiteks kontrolliasutuse tegevuse eesmärkide vastavusest ühenduse õigusele, mille peab esimesele kahele küsimusele antud vastuste põhjal kindlaks tegema siseriiklik kohus.

34. Kui siseriiklik kohus leiab, et kontrolliasutuse eesmärgid on ühenduse õigusega kooskõlas, on selle kohtu ülesanne seejärel kindlaks teha, kas siseriiklike eeskirjade täitmise tagamiseks valitud vahendid võivad mõjutada impordi- või eksporditavaid, takistades tootjatel asjaomaseid tooteid vabalt turustamast.

35. Sellega seoses tuleb juhtida tähelepanu, et miski ei takista liikmesriigil loomast kontrolliasutust ja andmast sellele õigust tootjaid kontrollida, või isegi nõudmast, et nad end selle asutuse juures registreeriksid või sellega liituksid, juhul kui sellised meetmed on vajalikud ühenduse õigusega kooskõlas olevate eeskirjade täitmiseks.

36. Ühenduse õigusega ei ole aga kooskõlas see, kui liikmesriik otseselt või tema poolt loodud või ametivõimude poolt heaks kiidetud asutuste vahendusel võimaldab kodumaist juustutoodangut müüa, edasi müüa, importida, ekspordida ja ekspordiks pakkuda üksnes sellise asutusega liitunud isikul. Siseriiklik kohus peab kindlaks tegema, kas talle arutamiseks esitatud õigusaktidel on selline mõju tulenevalt asjaolust, et registreerimata või liitumata jätmise toob kaasa äritegevuse keelu, või asjaolust, et liitumiskohustus läheb kaugemale kvaliteedieeskirjade täitmise tagamise vajadustest. Eelkõige peab siseriiklik kohus kindlaks tegema, kas kõnealuse täitmise tagamiseks tuleb õigusakte kohaldada ka kaupmeeste suhtes, kes ei ole seotud juustu tootmise ega sellega seotud protsessidega, nagu näiteks küpsemine.

37. Kolmandale küsimusele tuleb seega vastata, et määrust 804/68 tuleb tõlgendada selliselt, et see ei takista liikmesriigil nõudmast juustutootjatelt liitumist kontrolliasutusega, juhul kui selle asutuse taotletavad eesmärgid on kooskõlas ühenduse õigusega ning juustutoodete müügi, edasimüügi, importimise, ekspordimise ja ekspordiks pakkumise õigus ei ole reserveeritud üksnes asutusega liitunud isikutele.

Neljanda küsimus, mis käsitleb ühenduse õiguse üldpõhimõtteid

38. Neljanda küsimusega soovitakse sisuliselt teada saada, kas liikmesriigid, juhul kui neil on õigus kehtestada juustu kvaliteediga seotud eeskirju, on kohustatud juhinduma ühenduse õiguse aluspõhimõtetest ning eelkõige proportsionaalsuse põhimõttest.

39. Eelmiste küsimuste vastuseid ning eelkõige kolmanda küsimuse vastust arvesse võttes ei ole sellele küsimusele vaja eraldi vastata.

Kohtukulud

40 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Madalmaade valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Arrondissementsrechtbank Den Haag talle oma 14. septembri 1982. aasta korraldusega esitas, otsustab:

1. Määrust (EMÜ) nr 804/68 tuleb tõlgendada selliselt, et ühenduse eeskirjade puudumisel võib liikmesriik juustu ja juustutoodete müügi edendamiseks ühepoolset vastu võtta tema territooriumil toodetavate juustude kvaliteedieskirju ning keelata ammendavas loendis nimetamata juustude tootmise.

2. EMÜ asutamislepingu artikleid 30 ja 34 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik võib juustu ja juustutoodete müügi edendamiseks ühepoolset vastu võtta eeskirju kodumaise toodangu kvaliteedi parandamiseks, et muuta see tarbijatele atraktiivsemaks, ning eeskirju templite, märkide või kontrollidokumentide kohustusliku kasutamise kohta, kui ei kahjustata imporditavaid tooteid ning ei tehta vahet selle järgi, kas juust on ette nähtud kodumaisele turule või ekspordiks.

3. Määrust 804/68 tuleb tõlgendada selliselt, et see ei takista liikmesriigil nõudmast juustutootjatelt liitumist kontrolliasutusega, juhul kui selle asutuse taotletavad eesmärgid on kooskõlas ühenduse õigusega ning juustutoodete müügi, edasimüügi, importimise, ekspordimise ja ekspordiks pakkumise õigus ei ole reserveeritud üksnes asutusega liitunud isikutele.

Mertens de Wilmars

Koopmans

Bahlmann

Galmot

Mackenzie Stuart

O'Keefe

Bosco

Due

Everling

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 7. veebruaril 1984 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

J. Mertens de Wilmars